

Szerkesztőségi iroda:
Csik-Szereda
Györgyjakab Márton
könyvkereskedése
hová
a lap azellemi részét illető
közlemények,
előfizetés pénzek és hír-
dészek küldendők.

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETI LAP.
MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt.
(Külföldre) 6 frt.
Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.
Hirdetési díjak
a legolcsóbban számítottan
Bélyegdíjért külön minden
beiktatásnál 30 kr.
Nyitott cikkeket
soronként 10 kért kózzól
tetnek.

Felölös szerkesztő: Dr. Bocskor Béla,
FŐMUNKATÁRSÁK: Hochschild Lajos Gyergyóban.

Kiadó tulajdonos: Györgyjakab Márton.

Vitos Mózes a központban. Embery Arpád Udvarhelymegyében.

Román iskoláink.

Vázlatos soraimnak alapját azon tapasztalat teszi, melyet a gyergyói tanító-egyesület körében szereztem, azért ezen egyesület működéséből kell kiindulnom. E tanító-egyesület működése is első sorban rendszeres kultusza a neveléstudománynak. Főcélja tehát, hogy gyűlésein a nevelés és oktatás eszméit terjessze s fejlődése fonalát tovább fonja.

Minthogy azonban hazánk népiskoláinak egyszersmind speciális feladata a nemzeti együltérzés ápolása és fejlesztése, azért e tanító-egyesület főcélja mellett erre is kiváló figyelmet fordít. S azt hiszem, hogy ezzel nagyon is üdvös és hazafias munkát végez; mert hazánkra nézve nagyon is égető szükséglet ezen érzés istápolása, melynek a nemzettestben erősnek és általánosnak kell lennie.

Utóbbi időben tehát munkálkodása körébe vette azt is, hogy megnyerje, magához kapcsolja a román tanítókat is, hogy a kartársi kapcsol alapján a magyar és román tanítók és iskolák között egy jó viszony létesüljön, melynek üdvös eredménye az lesz, hogy sikerül majd iskoláinkban meggyökereztetni a magyar nemzettel való összetartozás eszméjét; folyton szemük előtt lesz a történelem által is dokumentált magyar nemzeti lojalitás, s szép alkalom nyílik mindannyiszor megerősíteni bennök, vagy ha szükséges volna, szívökbe csepegtetni azt az érzést és meggyőződést, hogy itt élniük és halniuk kell.

Midőn így egymáshoz közeledünk, mi nem azzal az érzéssel teszszük ezt, mely pl. Posenben kiirt mindent, mi nem német s a Balti-tenger partjain, mi nem orosz; hanem azzal a kartársi, sőt testvéri szeretettel, mely bizalmat és hasonló érzetet kelt s cserébe nyeri a magyar nemzet és állam iránti igaz hazafiaságot.

Célunkhoz habár lépésről-lépésre is, de mindinkább közeledünk s egyesületünknek már több derék román lelkes és tanító tagjává lett s így bebizonyították, hogy ezen egyesülésre meg van bennök a jó akarat és hajlam. De miért ne lenne meg? Hisz! mi szívükből s lelkükből semmit kitépni nem akarunk, a kölcsönös érintkezés által csupán hazafiaságunk kölcsönös erősítését, továbbá a kölcsönös eszmecserét, támogatást keressük, melyekre, azt hiszem, meg van köztünk a közös alap.

Ezen egyesülés és érintkezés lehetővé tette, hogy román kollegáink iskolai életébe bepillantathattunk s a magyar nyelvi oktatás eredményéről tapasztalatot szerezhettünk.

1879-ben beiktatták a XVIII. t. cikkbe azt, hogy a magyar nyelv kötelező tárgy az idegen ajku iskolákban. Ezt a törvényt pedig nem az egyoldalú, hanem a kölcsönös érdek szülte. Jogában áll ugyan mindenkinek azon a nyelven beszélni, a melyiken akar, a melyiken a legjobban szereti a maga gondolatait kifejezni; de az országgyűlésnek, a minisztereknek, a bírák, a tisztviselők feje nem káptalan, hogy azt a tömegtelen sok nyelvet mind megtanulják, a mely nálunk divatozik. Ennélfogva kell lennie egy nyelvnek, melyet minden polgárnak szükséges megtanulnia, hogy magát ügyes-bajos dolgaiban megértse. Valamint a régiek nem tudták a nyelvzavar miatt Babel tornyát felépíteni; így mi sem tudnánk semmire se menni, mi sem tudnók az állam nagy épületét felépíteni, ha nem volna egy közös nyelvünk.

Ez a közös nyelv a magyar. Ezt minden polgárnak a saját érdekeiért is tudnia kellene s ezt minden iskolának a lehető leg-
lelküismeretesebben kellene oktatnia.

14 éve már, hogy a magyar nyelv oktatását törvénybe iktatták s e szerint mérlegelve az eredményt, ezt a mi román iskoláinkban kielégítőnek nem mondhatjuk. En-

ny tapasztaltam, hogy nem a nyelv, nem a folyó beszéd elsajátítására tekintenek, hanem elemeztetnek egy mondatot s román nyelven teszi fel a tanító a kérdést s a tanuló felelete ilyenformán hangzik: „predicat limba ungureaskă állitmány”.

Ez nem felel meg sem a törvény céljának, sem a gyakorlati követelménynek. 14 év alatt ennél sokkal többet kellene már felmutatni. Meg vagyok győződve, hogy ennek a sikertelenségnek az oka főként a hiányos tanfelügyeletben van. A tanfelügyelőnek nincs annyi ideje az iskolalátogatásra, hogy e kis idő alatt nagy munkájának megfelelően. Alig van annyi ideje, hogy meggyőződjön a szétszórt községeket egy vagy két évben legalább egyszer meglátogassa, vagyis csak bekukkanthasson. Az igazi tanfelügyelet nem ez, hanem az, hogy hetenkint legalább egyszer betekint az iskolába s meglepi azt a tanítót bizalmas működésében. Csakis a gyakori érintkezés útján tekinthet be jól s láthatja tisztán a tanító lelki mihelyét, a mikor teljes meggyőződését, teljes irányzatát s politikai felfogását viszi bele abba a tanításba; így tarthatja kezét a szívén s alkothat magának ítéletet a tanítás tartalma s eredménye felől. De csakis a gyakori érintkezés által adhat a tanfelügyelő a tanítás egyes évfolyamai és fokaira utasításokat, tanácsokat. Az idegen ajku tanító nem lehet tájékozva a felől, hogy mi a törvény intenciója, miként kell ezt az iskola egyes évfolyamain s a tanítás különböző fokain érvényre emelni? Csakis sokszoros felvilágosítás, több oldalú tájékozás útján fogja az idegen ajku tanító magának megalkotni a magyar nyelvoktatás keretét, a módszert s a tárgyakat. Mindez nem szorítkozhatik csupán a mondatrészek ismeretítésére, hanem tulajdonképen abból kellene állania, hogy hozzá szoktassa a gondolat értelmes kifejezésére, a szemlélete s tapasztalata körébe eső tárgyak s dolgokról tudjon

A „CSIKI LAPOK” TÁRCZÁJA.

A próba bál.

A múlt hét utolsó napjain szokatlan izgatottságot lehetett észrevenni a tanuló ifjúságon.

A polgári leányiskolából hazamenő növendékek, kisebb-nagyobb csoportokra feloszolva, élénk taglejtések között fontos tanácskozásokat tartottak; a ki megfigyelte őket, mindjárt észrevehette, hogy nem az iskolai studiumokról, hanem valami más, rájuk nézve sokkal kellemesebb dolgokról társalognak.

A Somlyóról hazatérő gimnázisták a versenyt futást két negyedes ütemben rendezték, s hol keringő, hol mazur lépésekben vonultak be a szék útján.

Eleinte érthetetlen volt előttem a dolog, de a mint megtudtam, hogy itt van a „mi táncmesterünk”, azonnal világos lett előttem minden, s meglett magyarázva a tanuló ifjúságon mutatkozó izgatottság.

Talán felesleges is megmondanom, hogy a „mi táncmesterünk”: Neufeld ur, . . . azaz hogy Mezei ur, de nem, mégis csak Neufeld nr. Egyszer egyik, máskor másik, de mindig ugyanazon személy. Mikor a „kőrmagyar” és a „magyar keringő” járják: akkor Mezei ur, mikor pedig a „minét” vagy „lánszjé” vannak felszinen: akkor Neufeld

ur. A név azonban nem határoz, akár Mezei, akár Neufeld nevet visel is, mindig ügyes táncmester.

Egy másik érdeme az, hogy nagyon szeret mlnket. Ahoz, hogy a fecskék és a gólyák tavasz kezdetére megérkeznek-e, mindig kétség férhet, de hogy a „mi táncmesterünk” vagy Neufeld, vagy Mezei néven az ő hű kísérelőjével Ferdinánddal minden tavasszal beállit hozzánk, az több mint bizonyos. És tessék elhinni, hogy a serdülő ifjúság sokkal nagyobb örömmel fogadja a táncmester urat, mint a földművelő ember a fecskéket és gólyákat.

De hát, hogy is ne? hiszen a kedves Neufeld ur nem csak tánciskolát tart, hanem próba-bált is rendez. A hat heti tánciskola az ő unalmas egyformaságával ugyszólva csak teher, de a próba-bál minden rövidsége mellett is isteni élvezetekben részesíti a nagyra törő ifjúságot.

A nagy nap, a próba-bál napja május 13-ára volt kitűzve s a nagy esemény a „Csillag-vendéglő” tánctermében folyt le az említett napon este fél nyolcz órakor kezdődőleg.

Ekkora már benépesült a Csillag nagyterme nagyokkal és kicsinyekkel, ez alkalommal azonban az utóbbiak voltak az est hősei illetőleg hősnői.

Az erősebb nem képviselői közt fellehetett ismerni az arany ifjúság majdnem minden nemét: az „anyámasszony katonáját”, a „P a r-

lagi Jaucsit” a „fess gavallért”, a „csinos déndit” no meg „gigerlit” is. A hölgyecskék csoportjában ott láttuk a „libácskát” a „kis kaczerét”, a „bájos szendét” stb. stb. Azonban azt be kell vallani, hogy így összevegyülve az egész valóban bájos képet állított a szemlélő elé. A mamák édes örömmel pihentették tekintelüket a kedves csoportokon, a papák szemében is fel-felcsillant az öröm sugara, de itt-ott egy-egy elfojtott sohaj is volt hallható: „én istenem! mi lesz 4-5' év múlva”.

De csitt! felhangzik a lassu magyar s a kék válszalagos ifjak sorakoznak. Eleinte egy kissé nehezen megy, de mindjobban belemelegednek s mikor a lassu magyar után a csárdáshoz érnek, úgy megaprózzák, úgy kiczifrázzák, hogy még a nagyok sem különben.

A csárdást rezgő polka követi s erre következik a franczia négyes. De milyen franczia négyes, íyet csak a serdülő ifjúság tud produkálni. Nem hibáznak el egyetlen taktust, nem vétnek el egyetlen kézfogást, megadják a savát, borsát mindennek.

Hát még a minét, e kedves, illemes régi tánc, csak ilyenkor tűnik fel a maga teljes szépségében. A 20 bájos leányka kecses mozdulatai, a kipirult arcokról kisugárzó öröm s az ajkakon játszadozó kedves mosoly leigézték a közönséget s mindvégig lekötve tartották a nézők figyelmét.

darabokat a közönség tetszéssel fogadta. Zongorán négy kézre Wéber K.-tól Koncert-darab, op. 79. Larghetto, Allegro: Laurency Berta és dr. Dobribán Antal által művésziesen lett bemutatva, a „Sultán“ czipő operettéből az Induló négy hangra Csiky Ilona, Romfeld Mariczi, Laurency Berta és Liebl Ede, Szász Etelka zongora kísérete mellett zajos tetszés között lett előadva, melyet ismételni kellett, végül Laurency Berta tapsok között Székelytől Magyar Rhapsodia 2-ik részét játszotta le. A táncz is vígan és kedélyesen folyt le és kiválóan kiviradtig tartott. A négyeseket 38—40 pár tánczolta. Az estély anyagi eredménye is a várakozásnak teljesen megfelelt. A buzgó és fáradszón rendezőség a már élvezetes estély sikerülését méltán érdemli meg elismerésünket. Az estélyen részt vett közönség pedig a jótékony cél érdekében érdemel hálás köszönetet. A válogatott női közönség névsorát a következőkben adjuk. Ott voltak: Szász Ignáczné, Csiky Kálmánné, Bogdán Istvánné, Romfeld Jánosné, Csiky Dénesné, dr. Tiltscher Edéné, Orel Máténé, Kopacz Lukácsné, dr. Veres Sándorné, Köllő Ignáczné, Imre Dénesné, Lázár Jánosné, Ferenczy Lajosné, dr. Szentpétery Kristófné, Lázár Péterné, Dobribán Gergelyné (Ditró), özv. Vákár Jakabné, Czifra Mihályné, özv. Novák Jánosné, özv. Hermán Józsefné, Csergő Venczelné, Lázár Helvig, Vákár Matild, Fejér Véri, Szász Etelka, Romfeld Mariczi, Kiss Anna, Csiky Ilona, Laurency Berta, Csiky Anna, Eránosz Janka, Medgyesy Vilma, Lázár Emma, Ferenczy Ilka, Novák Anna, Czifra Elvira, Czifra Francziska, Bogdán Mariska, Bogdán Ninuska stb. stb.

— **Gyümölcsök befőzését, fozelék, lekvárok, szörpök, sajtok, ecetek stb. czélszerű elkészítésével** egyedül a közkezdveitvé vált s most már második bővített kiadásban megjelent Erzsébeti néni **Hogy kell befőzni?** című munkája ismerteti meg a magyar hölgyközönséget. E mű első kiadása, mely több ezer példányban nyomtatott, rövid három hét lefolyása alatt teljesen elfogyott, mi által szükségessé vált egy második kiadás sajtó alá rendezése, melyet a jeles szerző több izletes befűtt faj leírásával bővített meg. Ára a csinosan bekötött, csaknem 300 receptet magában foglaló kötetnek 60 kr. Kapható egyedül a „Magyar háziasszonyok könyvtára“ kiadóhivatalában, Nyiregyházán.

— **Minden férfi szereti a tészta**, azért tehát minden háziasszony, a ki igazán jó tészta vagy süteményt akar készíteni, az csakis az Erzsébeti néni által szerkesztett s mindenki által jelesnek elismert **„Tészta könyv“** szerezzze meg, a melynek utasításai szerint a legízletesebb tésztafélék készíthetők el. A csinosan kiállított könyv, mely 300 receptet foglal magában, 1 forintért kapható egyedül a „Magyar háziasszonyok könyvtára“ kiadóhivatalában, Nyiregyházán.

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL*)

Válasz egy érdekeltnék**)

Tekintetes Szerkesztő ur!

Becses lapja folyó évi május hó 3-iki számában egy érdekeltnék aláírással kérdés intéztetett városunk iparhatóságához az iránt, hogy a helybeli kereskedőknél alkalmazott tanoncok miért nem járnak iskolába?

A nélkül, hogy a tekta Iparhatóság válaszában elébe akarnék vágni, mint a helybeli iparos tanoncz-iskola tanítója és mint a helybeli ipartestület titkára, mely testületnél ez időszereint a tanoncz lajstrom vezetetik, kötele-ségemnek tartom érdekeltnéknek egy pár szóval válaszolni, mert némelyek előtt úgy tűnt fel a dolog, mintha a fentebb jelzett ügyben az iparos tanoncz iskola vezetőit és a tanonczlajstrom kezelő testületet is mulasztás terhelné.

Az iparos tanoncziskolába csak azon inasokat tudjuk berendelni, a kik a tanonczlajstromba tényleg fel vannak véve, a kik ott nincsenek bejegyezve azokról mi nem vehetünk tudomást s így be se rendelhetjük őket.

A mióta az iparos tanoncz iskola fel van állítva, a kezemen levő tanoncz lajstromban a következő kereskedő inasok neveit találok feljegyezve: Sprencz Artur, Schiroki Ágoston, Pflock Albert, Merza Dezső és Mánya Dávid.

A mint érdekeltnék ur is bizonyára tudja, ezek

annak idején mindnyájan látogatták az iparos tanoncz-iskolát. A nevezettek közül a város területéről eltávoztak Pflock Albert és Schiroki Ágoston; felszabadultak Sprencz Arthur és Merza Rezső. Maradna még Mánya Dávid, ez azonban a gazd. felsőnépiskola első osztályát, továbbá a helybeli tanoncziskola két évi tanfolyamát elvégezvén, iskolalátogatási kötelezettségének eleget tett.

Hogy ezeken kívül vannak-e még a helybeli kereskedőknél inasok? azt nem tudom, de tudom azt, hogy az 1884. évi XVII. t. cz. 61. és 157. §§-ai értelmében 20—200 frt bírság róható ki arra, ki ezen törvénynek a tanoncok felvételét, alkalmazását stb. szabályzó rendelkezéseit áthágja s tudom még azt is, hogy a tekintetes városi tanács, mint elsőfoku iparhatóság tudja alkalmazni a törvényt. Ezt sugja meg érdekeltnék ur a többi érdekeltnéknek is.

Csik-Szereda, 1893. május 9-én.

Lakatos Mihály.

A kis lutri húzása

Bérm 1893. május 10.

50. 4 21 25. 67.

Szerkesztői üzenetek.

E. M. urnak. A beküldött cikkek olyan alakban, mint irva van, daczára annak, hogy egyes részei a mi viszonyainknak is megfelelnek, nem közölhető.

X. urnak. Átmezzük s ha heilik közölni fogjuk.

T. I. urnak. A beküldött szép megnyitó-beszédet és a valóban tanulságos felolvasást lapunk szűk tere miatt legnagyobb sajnálatunkra közölni nem tudjuk.

Iat egymástán következő évre

haszonbérbe

adatik Gyergyó-Ditró községében a **Puskás István** borszéki pénztárnok tulajdonát képező 160 kat. holdat kitevő kaszáló és szántó földbirtok s az chez tartozó terjedelmes belső telek, melyen jókarban levő kőház, pinczék, gazdasági épületek találhatók, s mely belsőséghez könyha- és tanorok kertek is tartoznak.

A feltételekre nézve tudakozódhatni a tulajdonos **Puskás István** nál.

A JÉGBIZTOSÍTÁS

időszakának elérkezéttével a t. ez. birtokosság és a gazda-közönség becses figyelmébe ajánljuk a

MAGYAR FRANCZIA

BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁGOT.

E hazai társaság élén állanak: Micsinyei és beniczei **Benitzky Ferencz** ur valóságos belső titkos tanácsos, Pestmegye főispánja stb., stb. mint elnök **O-módy Vilmos** ur az igazgatóság elnöke és **Vas Emil** Francz ur vezérigazgató.

A folyó évi jégidényben a következő kiváló előnyöket és kedvezményeket engedélyezhetjük

1. Az ajánlatban feladott egységárak kár esetén semmi leszállítás alá nem esnek, még akkor sem, ha a termények piaci ára a kár idején alacsonyabb volna is.
2. Aratási, cséplési és szüretelési költségek csak teljes (100%) kár esetén vonatnak le.
3. Oly felek, kik az I—IV. osztályu természetményekből legalább 10,000 frtnyi értéket biztosítanak, valamint a gazdasági egységek tagjai, tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára, 5% -os díjengedményben részesülnek.
4. A biztosítási díj szeptember hó 30 án lejáró váltóval fedezhető.

TÜZKÁR ELLENI BIZTOSÍTÁSOK is a legelőnyösebben köttetnek s az előforduló károk méltányosan és gyorsan rendeztetnek.

Mindennemű felvilágosítással készséggel szolgálnak e hazarész legtöbb helységében létező ügynökök-égek, valamint az alólirt vezérügynökség, hová a biztosítási bevallások, valamint ügynökök és k elvállalása iránti ajánlatok intézendők.

Teljes tisztelettel

A **MAGYAR FRANCZIA** biztosító részvénytársaság erdélyrészi vezérügynöksége **Kolozsvárt.**

5—8

Csermák Gyula titkár.

Nincs gazda, nincs község vagy egyházmegye, kik ha nálam rendelnek, előnyben ne részesüljenek bárki ajánlatával szemben!!

Gazdaközönségünk, Egyházmegyék és Községeknek!

Ajánlok kerülő, Vidacs, Gubitz és Sack féle ekéket. Hegyvidéki váltó és két testű, váltva forgató **iker-ekéket** Láncc boronákat, két vagy három tagu **réz-ut boronákat**, kézi és löerejű, szörva és **sor-vetőgépeket**. Legújabb kaszáló- és aratógépeket, kévekörtövel és a nélküli. Kézi, löerejű és gőzcséplőgépeket. Szénaforgató, gyűjtő és sajtolókat. Járgány vagy gőzzel hajtható egy- és kétköví őrölő malmokat szitaszerkezettel

A legújabb tégla, cserép és agyagcaj sajtoló gépeket, egy vagy két ló, vagy gőz általi hajtásra, mely óránkint 200—1000 téglat készíthet.

Szecszyarak teljes berendezéséhez szükségeltéket. Tüzmentes és betörés ellen biztos pénz- és ckmány-szekerényeket.

Valódi Wertheim-kasszákát:

Nro 0	0 fél	1-es	2-ös	3-as	4-es	5-ös
70 frt.	85 frt.	100 frt.	120 frt.	140 frt.	160 frt.	180 frt.

mindenik bérmentve a megrendelő házához szállítva.

Templom berendezéseket és forgatható vaskoronájú **harangokat**, az orgona hangjai szerint hangolva és egészen kovácsolt vasból készült **harang állványokat**, bérmentesen bármely községnek tornyában felállítva, a harang réznek kilóját 1 frt 80 kért számítva.

Tüzoltói fecskendőket, személyi felszereléseket és egyéni ruházatokat, a községi köteles tüzoltók részére előirt szabályok szerint u. m.: borsapkát 90 kr, karövet 25—40 kr, sisakot 2 frt 80—3 frt 60 krig, riadó-kürtöt 3 frt 50—5 frt, jelző sipokat stbbieket rendkívül olcsó árban, valamenyai budapesti szállító áránál sokkal olcsóbban!

RIEMER EDE
Elaő Székely Gép- és Tüzoltószerkek raktára
Székely-Udvarhelyen.

Árjegyzékek, minták és költségvetések bérmentesen küldetnek!

Minden gépet a megrendelőnek legelőnyösebb levi vasúti állomásig bérmentesen szállítok! 50, olcsó és pontos készlettel! 10 hivamen kereskedik!

Egy gyáros sem vagyok kétre - mint önálló egység - s így bármely gépet te-ss-a szerinti gyárból szerezhetem be és így olcsóbban legjobbat szállítatom!

*) Ezen rovat alatt megjelent közleményekért csak a sajtóhatósággal szemben vállal felelősséget a Szerk.
**) Tárgyalmasz miatt késett. Szerk.